

II. AKTUALNE TEME

1. REKONSTITUCIJA DRUŠTVA KAO PREDUVJET RESTRUKTURIRANJA GOSPODARSTVA I UKLJUČIVANJA U EUROATLANTSKE INTEGRACIJE

UVOD

Globalna, socijalna i gospodarska kretanja u svijetu, Europi, te neposrednom okruženju pratimo i saznavamo zato da u takvom svijetu i Europi otkrivamo neke bolje mogućnosti i ograničenja za našu budućnost kao novi živi organizam u svijetu interesa i svijetu država.

Te globalne odrednice jačanja ili slabljenja nacionalnoga i socijalnoga bića se manifestiraju ili očituju u gospodarskom životu, na privrednim kretanjima u zemlji i razmjenskim odnosima sa svijetom, izvozu, uvozu, deficitu ili suficitu trgovačke ili platne bilance, na stopama rasta ili pada društvene proizvodnje, na cijenama roba, usluga i kapitala, na životnom standardu stanovništva, na kvaliteti življenja itd.

Koncepcija razvoja otvorenog društva i otvorenog sustava socijalnih odnosa sa svijetom omogućava poželjan utjecaj međunarodnih ekonomskih, političkih, pravnih i socijalnih kretanja za rast i razvoj nacionalnog i socijalnog bića, pod pretpostavkom da je unutarnja konstitucija društva i gospodarska struktura sposobna da prerađuje kvalitetu inputa u isti ili sličnu kvalitetu outputa (u proizvodno-tehnološkom i monetarnom smislu). Znači o jačanju ili slabljenju nacionaliteta i gospodarstva Hrvatske uzajamno, istovremeno odlučuju:

- a) unutarnje odrednice, konstrukt društva i sustav socijalnih, posebno gospodarskih odnosa (diverzitet i kapacitet društva i proizvodnje) jer one određuju sposobnost prerade inputa u poželjnu kvalitetu outputa.
- b) vanjske odrednice, konstrukt društva i integracijskih cjelina, političkih, ekonomskih, pravnih i socijalnih i vojnih, znači odrednice koje uvjetuje struktura moći Europe i svijeta (EU, NAFTA, CEFTA, SECI, NATO, itd.)

Prvo i drugo zahtijeva da imamo ispravnu tj. objektivniju predodžbu o sebi (društvu) i svijetu, koja traži dublji uvid u međunarodna i unutarnja kretanja. Traže se dublja empirijska istraživanja socijalnih i gospodarskih kretanja s interpretacijom događanja na znanstvenoj razini, kako bi došli do saznanja da li hrvatsko društvo jača ili slabi kao subjekt međunarodnih odnosa, odnosno kao partner u međunarodnim razmjenskim odnosima.

Hrvatsko društvo nije suvereno zato što je subjekt međunarodnih političkih odnosa, već je subjekt međunarodnih odnosa i suvereno onoliko koliko ostvaruje partnerski odnos u međunarodnim razmjenskim odnosima. O tome bitno odlučuje unutarnji konstrukt društva i države, s respektom svijeta interesa i svijeta država.

1. NOVI PRISTUP FILOZOFIJI OPSTANKA I RAZVOJA ZA XXI. STOLJEĆE

Hijerarhijski ustroj svijeta i pojedinih društava utemeljen je na antropocentričnom sustavu vrijednosti; na nediferenciranom i rastu; na ekonomici s biocidnim i terminatorskim tehnologijama materijalne i nematerijalne proizvodnje s posljedicama razaranja prirode i međuljudskih odnosa zbog ekonomskih metoda izbora tehnologija profita tj., kapitalizacije uloga. Ove metode izbora tehnologija preferiraju

što niže troškove proizvodnje (C_1 = cijena jedan) i kapitalizaciju iste (C_2 = cijena dva), zapostavljajući i prikrivajući posljedice razaranja života i prirode (C_3 = cijena tri) kao i posljedice na klimatske promjene (C_4 = cijena četiri).

Osviješteni dio svijeta traži tranziciju ove vrijednosne koncepcije i vrijednosne orijentacije čovječanstva u pravcu biocentričnog sustava vrijednosti. To traži transcendenciju naše svijesti, bioetički pristup razumijevanju života, biofilozofiju, bieteoriju i biosustav života u prirodnom prostoru kao proizvodnom prostoru.

Novi pristup poimanju razvoju života za XXI. stoljeće traži višu razinu svijesti, novo učenje, novo razvojno ponašanje, diferencirani rast i organski razvoj; ekonomiju koja podržava život na zemlji u našem prostoru sa sociološkim metodama izbora tehnologija u materijalnoj i nematerijalnoj proizvodnji, oblike, metode i sredstva proizvodnje života koje obuhvaćaju C_1 , C_2 , C_3 i C_4 , profit u kvaliteti dostojanstvenog života i bioetičkog odnosa prema životu.

Novi pristup poimanju razvoja traži i određuje vrijednosni sadržaj organizacije društva u kojem mora postojati jasna vrijednosna koncepcija i vrijednosna orijentacija prema životu u prostoru u kojem se nalazimo. Taj imperativ mora biti u našoj svijesti, u našoj psihologiji i sociologiji, u ekonomskoj, pravnoj i socijalnoj psihologiji ponašanja u prostoru gdje jesmo.

Vrijednosna koncepcija društva određuje strategiju razvoja društva (način ostvarivanja ciljeva), a jedno i drugo na dugi rok određuje njegovu organizaciju. To bi trebao biti naš odnos prema nama i svijetu za XXI. stoljeće, za novi vrijednosni sustav razlog za rekonstrukciju hrvatskog društva i preduvjet za restrukturiranje hrvatskoga gospodarstva.

U tom smislu kraj XX. stoljeća i početak XXI. stoljeća traži kvalitativnu promjenu poimanja vremena kao stanja naše svijesti što potvrđuje

opravdane razloge za osmišljavanje koncepcije rekonstitucije hrvatskoga društva i njegove organizacije na temelju suvremene vrijednosne koncepcije razvoja. To će nam omogućiti respektabilnije odnose suradnje sa svijetom, jer ćemo s takvom društvenom vrijednosnom orijentacijom biti poželjniji partner drugim društvima, što će nam omogućiti poželjnije pozicioniranje u svijet interesa i svijet država kao novom živom organizmu i subjektu međunarodnih odnosa, odgovoran odnos prema sebi, Europi i svijetu.

To je jedini način da prevladamo psihologiju pomoći, najamnu psihologiju, najamnu ekonomiju pa i uvjetovanu politiku hrvatskom društvu i državi. Svijet će interesa i država vrednovati državu kao novi živi organizam prema onom što svijetu nudimo, što ćemo svijetu doprinositi, a ne samo po onom što ćemo od svijeta tražiti (dužničko vjerovnički odnos). Dužan čovjek i dužna društva ne mogu biti slobodni, još manje da mogu biti demokratski uređena društva u vrijednosnom obliku socijalne egzistencije i socijalne organizacije. Ovdje se sugerira i predlaže novi pristup, nova vrijednosna koncepcija razvoja društva i države, te poželjniji vrijednosni sustav.

Razvoj suvremenog hrvatskog društva i države traži afirmaciju znanstveno-tehnološkog, obrazovno-kulturnog te informacijsko-komunikacijskog kompleksa kao nepresušnog izvora razvoja života u prostoru Hrvatske. Odgovornost za razvoj proizlazi iz ovog mentalnog kompleksa, u proizvodnji i pravilnoj upotrebi najsuptilnijeg oblika proizvodnje energije, energije uma. To traži i drukčiji odnos hrvatskoga društva prema mentalnom kompleksu kao nosećoj konstrukciji odgovornoj za rekonstituciju hrvatskoga društva i tehnološko-tehničkog restrukturiranja hrvatskoga gospodarstva.

2. KONCEPCIJA REKONSTITUCIJE HRVATSKOGA DRUŠTVA I DRŽAVE KAO PREDUVJET POŽELJNOG RESTRUKTURIRANJA HRVATSKOG GOSPODARSTVA

Uspješnije restrukturiranje hrvatskoga gospodarstva traži rekonstituciju hrvatskoga društva i države u smislu projekta razvoja hrvatskoga društva, a ne projekta vladanja s hrvatskim društvom. O tome moramo imati diferenciranu svijest, opću spojnu svijest i potreban stupanj koherencije svijesti. Živimo u okolnostima borbe za političku vlast i vlasništvo (novac). Ta koncepcija vladanja usmjerava svu socijalnu sinergiju u pravcu strategije prisvajanja raspoloživih društvenih dobara, a jedno i drugo pretvaraju organizaciju društva u sredstvo vladanja.

Znači, politiku moramo razumijevati kao sposobnost pojedinaca i društvenih struktura za upravljanje društvenim i državnim poslovima, a ne politiku kao vlast ljudi nad ljudima, još manje kao vlast manjine nad većinom. Isto tako, vlasništvo jest važno ali ne toliko koliko odnos prema radu i sredstvima za proizvodnju tj., odnos prema pravilnom korištenju i upravljanju sredstvima za rad u stvaranju novih vrijednosti.

Koncepcija razvoja društva je potisnuta iz naše svijesti, zamjenjujući je s paradigmom strategija vladanja. Strategiju (način) ostvarivanja ciljeva razvoja društva nije moguće prosuđivati tamo gdje nema jasne koncepcije razvoja društva (ciljevi na bliži, srednji i dulji rok). To moramo nepodmitljivo razumjeti i razlikovati.

Zapadno europska društva, čijim integracijama težimo, ostvarila su viđenje kretanja svojih društava do 2050 godine. Materijalizaciju toga puta kretanja prosuđuju kroz nove tehnologije proizvodnje. Znači, prva polovica XXI. stoljeća je već prisutna u njihovoj svijesti kao briga za budućnost. To traži sustav socijalnih odnosa, posebno sustav gospodarskih odnosa, ekonomsku politiku, posebno monetarnu politiku, politiku cijena, poreznu politiku u funkciji rasta i razvoja društva.

Zaključno, sustav socijalnih odnosa određuje tip sustava gospodarskih odnosa, te ekonomsku politiku i monetarnu politiku kao logistiku privrednih kretanja u skladu s ciljevima društvenih kretanja.

Specifičnosti socijalnog i gospodarskog stanja RH kao novoga živoga organizma i subjekta međunarodnih političkih odnosa traži jasno unutarnje određenje, i tipa društva u odnosu na međunarodno okruženje. Ovo tim više što smo ušli u proces privatizacije državnog vlasništva, a da se nismo odredili spram tipa kapitalističkog društva. O tome moramo ostvariti dospijeće k svijesti ili našu svijest približiti k stvarnosti onoga što se dogodilo s 30% privatiziranog državnog vlasništva (2.550 državnih poduzeća). Empirijskih znanja o rezultatu tog dijela privatizacije nemamo, da bi nam ta saznanja poslužila kao orijentacija kako ući u proces privatizacije 70% državnog vlasništva (7 javnih poduzeća, banaka, financija). Ako se proces privatizacije u RH nastavi u bezkonceptijskom smislu, nastaviti će se borba za preraspodjelom dobara i prostora, sredstava rada, nekretninama, obradivog zemljišta, šuma i voda bez da se misli na restrukturiranje hrvatskoga gospodarstva. Privatizacija ne donosi automatski i kapitalizaciju tj. ne proizvodi automatski restrukturiranje gospodarstva. Privatizacija javnih poduzeća, banaka i financijskog servisa se ne bi smjela dogoditi bez osmišljene kapitalizacije, pravednosti, svrsishodnosti, bez socijalne sigurnosti zaposlenih i nezaposlenih u RH. U suprotnom, proizvodno-tehnološka sposobnost, diverzitet i kapacitet reproduciranja života može biti još niži. To može samo otežati poziciju Hrvatske u međunarodnim razmjenskim odnosima.

2.1. Elementi koncepcije rekonstitucije hrvatskoga društva u novim unutarnjim i međunarodnim okolnostima

- A. Jasna i nedvosmislena politička filozofija i sustav političkih odnosa iz čega se vidi da li nas svijet hoće ovakve kakvi jesmo kao društvo i država i onakve kakvi želimo i nastojimo biti u budućnosti u smislu

novoga pristupa poimanje vremena i razvoja. Ovo je važno za unutarnji konstrukt društva jer ti odnosi dominantno utječu na izbor vrijednosne koncepcije, na tip ekonomskih, pravnih i socijalnih odnosa u smislu, multikulturalnog života, suživota i demokratičnosti života. Iz ovoga elementa mora se znati razumijevati institucija stanja i prospekcija tipa društva u budućnosti. Promjena vlasničkih odnosa, državnog u privatno vlasništvo, traži kapitalizaciju kao smisao tih promjena. Privatizacija se državnog u privatno vlasništvo mora očitovati u kapitalizaciji, produktivnosti, efikasnosti, upravljanju kapitalom, konkurentnosti i standardima u proizvodnji i potrošnji (kvaliteta) izvorima energije, resursima razvoja itd. U tom smislu trebamo znati što se dogodilo u s 30% privatiziranog kapitala, da bi mogli odgovorno kazati da li je to bilo uspješno, da to može biti put, oblik i metoda privatizacije javnih poduzeća, banaka i financija? Nadalje, treba znati što su posljedice privatizacije javnih poduzeća, banaka i financijskog servisa u okolnostima unutarnjim i međunarodnim koje obezvređuju isto u smislu socijalne diferencijacije, socijalne pravde, svrsishodnosti i socijalne sigurnosti zaposlenih? Što su posljedice privatizacije poslovnih banaka i financijskog servisa koje upravljaju s uvjetima socijalnog života stanovništva i uvjetima privređivanja gospodarstva pa i šire od toga? Što s privatizacijom dobiva društvo kada je u pitanju izvjesnost života i rada stanovništva i gospodarskih subjekata.

- B. Drugi važan element rekonstitucije je restrukturiranje ekonomskih odnosa u skladu s političkim odnosima, model kapitalizma u RH kao materijalizacija političkih odnosa:
- a) prakticiranje individualnog tipa kapitalizma i gospodarenja s izvorima, resursima razvoja (sjeverno američki-anglosaksonski tip kapitalizma - individualni tip kapitalizma) ili
 - b) kolektivni tip kapitalizma koji prakticira Europa u ostvarivanju političkih odnosa, dioničarstva, suvlasništva, suupravljanja s kapitalom itd.

- c) kombinirani model u cilju što uspješnije i brže rekonstrukcije hrvatskoga društva i učinkovitijeg povezivanja s integracijskim procesima u strukturi moći Europe, standardizacija i certifikacija u proizvodnji i potrošnji.

Ovo je ujedno i preduvjet za pravilno i brže, svrhovitije, pravednije i socijalno sigurnije restrukturiranje hrvatskoga gospodarstva te, brže tehnološko-proizvodno ili proizvodno-tehnološko pozicioniranje Hrvatske u smislu ekvivalentnih međunarodnih razmjenskih odnosa, ljudi, kapitala, roba i usluga. Hrvatsko društvo i državu treba pozicionirati kroz koncepciju rekonstrukcije u trajektoriju u kojem neće gubiti nacionalni proizvod (u međunarodnim razmjenskim odnosima) već težiti ekvivalentnijim razmjenskim odnosima sa svijetom

Europa i svijet vrednovat će Hrvatsku kao društvo i državu prema onome što budemo svijetu doprinosili, a ne zbog onoga što od svijeta tražimo. Ovdje se misli na izvoz društvenoga proizvoda na međunarodna tržišta. Ta orijentacija hrvatskoga društva mora se suprotstaviti psihologiji pomoći, najamnoj psihologiji, najamnoj ekonomiji jer su to zakoniti izvori najamne politike. Međunarodni razmjenski odnosi moraju biti u funkciji ekvivalentnije razmjene društvenog proizvoda Hrvatske sa svijetom. To bi trebao biti cilj uključivanja u europsku i svjetsku integraciju (EU, WTO, CEFTA, itd.).

Europa i svijet vrednovat će Hrvatsku u XXI. stoljeću i na temelju sposobnosti za međunarodnu suradnju, a distancirati će se od nas zbog konfrontacije sa svijetom, Europom i sa susjednim državama. Svijetu i Europi možemo dati svoj doprinos i kroz to da im ne budemo problem, ako već ne možemo značajnije doprinositi rješavanju 1001 problema koji će Europa i svijet imati u XXI. stoljeću.

- C. Strategija proizvodno tehnološkog pozicioniranja države kroz pravilnu koncepciju i mobilizaciju hrvatskoga inovacijskog i invencijskog potencijala.

Filozofija razvoja života u RH za XXI stoljeće ne smije odbijati, previdati i prešućivati potrebu za stvaranjem novih vrijednosti, stvaralačku proizvodnu orijentaciju društva jer to za nas neće i ne mora nitko činiti. Obesmišljavanje stvaralačkog rada proizvodnje, u poljoprivrednoj i industrijskoj proizvodnji, zasigurno vodi u gubitak identiteta društva, gubitak proizvodnog kapaciteta, gubitak diverziviteta, u gubitak sposobnosti za međunarodne razmjenske odnose, pa i smisao članstva u WTO, EU, itd. Uključivanje u te međunarodne integracije je oblik ostvarivanja naših interesa, a ne cilj. Cilj ne može zamijeniti oblik i sredstvo ostvarivanja naših u odnosima interesa sa svijetom, ekvivalentnije razmjenske odnose.

Nije toliko sporan inozemni dug RH (oko 8 mlrd US\$ + kamate) pa ni unutarnji dug, već to što se taj dug nema od kuda platiti osim iz novostvorene vrijednosti ili s računa gubitka supstance, reprogramiranja inozemnih dugova, koncesioniranja, nepovoljne rasprodaje javnih poduzeća u uvjetima financijske krize u svijetu, te inozemne ili domaće privatizacije poslovnih banaka čime novi vlasnici stječu moć manipulacije stanovništvom i gospodarstvom za malo novca

Smisao daljnjeg procesa privatizacije javnih poduzeća, banaka i financijskog servisa, ali i poljoprivrednog zemljišta kao kapitala traži svu ozbiljnost i respekt filozofije opstanka i razvoja života u RH. Ovo područje društvenoga života i rada ne smije biti neuređeno, neodređeno i nejasno jer to može imati teške posljedice za egzistencijalni život zajednice i države, za pravilno korištenje zemlje kao kapitala za proizvodnju hrane koja se već sada uvozi na dug neprimjereno mogućnostima za proizvodnju iste u RH.

Pretjerani uvoz hrane na dug, može proizvesti na duži rok i strah zbog gubitka egzistencijalne sposobnosti, a tim i hipertenziju socijalnih odnosa u društvu. Uvlačenje terminatora tehnologija u poljoprivrednu proizvodnju (genetičko sjeme biljnih vrsta) se mora također spriječiti. To je teži propust od propusta onečišćenih tehnologija u industriji; biocidnih tehnologija u klasičnom industrijskom načinu proizvodnje

Zaključno, koncepcija rekonstituiranja hrvatskoga društva i države mora više respektirati, uvažavati, preferirati filozofiju razvoja života, manje filozofiju vladanja.

Ta kvalitativna promjena, taj kvantni skok u našoj svijesti mora proizići iz nove filozofije razvoja života, jer se traži viša razina brige za opstanak i razvoj života.

Ovaj prilog cjelovitijem i dubljem viđenju poželjnog ishoda društvenih kretanja cjelovitijem sagledavanju koncepcije rekonstituiranja hrvatskoga društva i države je uvjet cjelovitijeg i temeljitijeg, učinkovitijeg i bržeg restrukturiranja hrvatskoga gospodarstva.

Sagledavanje pravilnosti i poželjnost društvenih kretanja traži sagledavanje pravilnosti gospodarskih kretanja spram na demokratskoj osnovi društveno odabranih ciljeva. Bez toga, potvrdit se teza o tehnološkom jazu kao zakonita posljedica monetarističkog pozicioniranja u međunarodne razmjenske odnose. Isto tako, potvrdit će se teza da takav pristup vodi u sve veći deficit trgovačke i platne bilance.

Privatizacija se ne ostvaruje ni na razini ideje prava, niti po tržišnim kriterijima. Ona se ne ostvaruje na razini svrsishodnosti, niti socijalne sigurnosti zaposlenika i stanovnika Hrvatske. Kapitalizacije povijesnog prostora Hrvatske nemamo usprkos institucionalitetu i

legalnosti kapital odnosa i tržišne orijentacije. Nemamo pomaka u vrijednosnom sustavu s antropocentizma na biocentizam. Produktivnost i efikasnost rada i sredstava ne prati logiku kapital odnosa što je bio jedan od osnovnih konceptijskih ciljeva. Bez restrukturiranja hrvatskog gospodarstva pomoću Phare programa, teško je govoriti o jačanju hrvatskog gospodarstva u smislu tržišne orijentacije i konkurencije i to u smislu novih programa, nove zaposlenosti. To traži jasnu koncepciju restrukturiranja društva i države Hrvatske bez koje se može pojaviti još veći jaz u onom što tražimo od sebe i Europske unije u razmjenskim odnosima. tj. od WTO-a.

Proizvodno-tehnološko pozicioniranje Hrvatske u strukturu moći svijeta; u razmjenske odnose sa svijetom slabi zbog sve dubljeg zapadanja u tehnološki jaz, gubitak proizvodne sposobnosti za stvaranje novostvorenih vrijednosti tj. stvaranja društvenog proizvoda na osnovama nacionalne proizvodnje. Taj gubitak se nadoknađuje uvozom roba koji je dvostruko veći od izvoza.

Isto tako, smanjenje zaposlenosti u proizvodnji kao zakonita posljedica napuštanja proizvodno tehnološke orijentacije na trgovinske odnose, tj. prometovanje tuđih vrijednosti (roba, usluga i kapitala) kao svoje imovinske snage u stjecanju ukupnog prihoda.

Primjetan je pad tehno-strukture i inženjerskog kadra u strukturi zaposlenih, koja se od proizvodne uloge preorijentirala na trgovinu.

Smanjenje broja nastavnog osoblja iz tehničkog odgoja u srednjim, višim i visokim školama, učilištima i upisivanja novih studenata na učilišta i sveučilišta u RH upozorava na gubitak tehničkih znanja ne samo za proizvodnju već i za pravilnu upotrebu suvremenih-tehničkih sredstava kao trajnih potrošnih dobara u strukturi društvenih potreba koje se podmiruju iz uvoza.

Broj registriranih i zaštićenih patenata za buduću proizvodnju "gomila" se u Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo RH, a da za iste nema interesa od strane domaćih poduzetnika. Logika da svijet zna bolje od nas u svemu, ne znači da mi možemo napustiti svaku proizvodnju u industriji i poljoprivredi.

Inventni potencijal u RH, postiže zavidne rezultate na međunarodnim izložbama o postignućima tehničkih znanja, ali nisu dostižne materijalne prakse, jer za podršku nema novca, investitora. Daleko smo od društvene sposobnosti za proizvodnju sredstava za rad, klasične industrijske proizvodnje, još dalje od proizvodnje sredstava za rad informatičke industrije.

Problem trogeneracijskog sindroma je na pomolu. Mlade generacije nisu sposobne proizvesti alat svojih djedova, a supertehnologije i suvremena sredstva rada su im sve teže dostupna.

Zbog slabljenja proizvodne i izvozne sposobnosti, razmjenski odnosi sa svijetom svode se na uvoz roba, na kredit, što pogoršava monetarnu i financijsku poziciju RH te prisiljava na i nova zaduživanja u inozemstvu. Zalažanje za članstvo RH u WTO nema neko veće značenje za RH ako svijetu nemamo što ponuditi u smislu ekvivalentne razmjene.

Zaključno, može se kazati da pozicija RH slabi na sve 4 ključne poluge konstrukta kapitalne ekonomije u proizvodnim, razmjenskim, monetarnim i arbitražnim odnosima tj. međunarodnim razmjenskim odnosima.

Ekonomski i gospodarski suverenitet slabi što RH može prisiliti na davanje nepoželjnih ustupaka na političkom, gospodarskom, pravnom, socijalnom i vojnom planu tj. pozicioniranje u EU, NATO i WTO kao osnovnim oblicima integracije Hrvatske u međunarodne odnose.

Mi ne možemo biti odgajani, učeni i osposobljavani samo za potrošnju tuđih dobara jer je to mogućnost i perspektiva pogrešna za pojedinca i društvo. Moramo znati pomjerati potrošnju k vlastitim sposobnostima proizvodnje. Moramo učiti ekonomsku i socijalnu psihologiju pomoću čega možemo korigirati naše ponašanje prema sebi i svijetu, prije nego nam svijet nametne ograničenja takvoga ponašanja. Ekonomska i socijalna psihologija ponašanja u smislu potrošnje svega što svijet proizvodi za naše društvo može biti pogubno. Svijet nas ne može priznati samo kao potrošače. To je slabo ponašanje, na slabom mišljenju. Gubitak identiteta i uvlačenje Hrvatske u podaništvo traži da se znanost i politika tome suprotstave.

Moramo biti sposobni da zaustavimo pad, gubitak proizvodne sposobnosti, te gubitak investicijskih kadrova, koji ulaze u funkciju sustava nacionalnih i multinacionalnih kompanija. Promišljanja naše stvarnosti proizlaze iz sve veće orijentacije društva na potrošnju umjesto i na proizvodnju, da se suprotstavimo odlasku školovanih ljudi posebno inženjera s gotovim stručnim znanjima jer je njihov odlazak i naš pasivan odnos prema tome procesu protivan nacionalnoj i socijalnoj izvjesnosti.

Tehnološko-tehničko restrukturiranje hrvatskog gospodarstva mora biti u funkciji stvaranja novih vrijednosti, rasta društvene proizvodnje, poljoprivredne i industrijske. Restrukturiranje ne smije biti retrogradni proces društvene proizvodnje, rasturanje robnih proizvođača, poduzeća koja su rezultat već do sada skupog i teško ostvarenog poduzetničkog napora, poduzeća koja su koliko-toliko ušla u razmjenske odnose sa svijetom s približnom konkurentnošću, standardizacijom i certifikacijom. Rasprodaja istih upozorava na rasturanje hrvatskog proizvodnog potencijala, uništavanje i razbijanje razvojnih jezgri poduzeća koja su svojom aktivnošću pratila poslovnu aktivnost robnih proizvođača. Vraćanje robnih proizvođača u početno stanje, na razinu obrtničke psihologije i

filozofije upozorava da će bit dug proces izrastanja industrijskih i poljoprivrednih proizvođača iz razmrvljene privredne strukture.

Okosnica restrukturiranja hrvatskoga gospodarstva u smislu ISSO 9000 tj. standardizacije proizvodnje u poljoprivrednoj i industrijskoj proizvodnji stoji u intelektualnoj snazi razvojnih jezgara poduzeća, u inovacijskom i invencijskom potencijalu poduzeća i društva.

Proizvodno-tehnološko restrukturiranje hrvatskog gospodarstva s tržišnom orijentacijom preferira razvojne jezgre, sustav intelektualnog potencijala i vlasništva. Razvojne jezgre u sustavu intelektualnog vlasništva su poluga restrukturiranja hrvatskog gospodarstva, gospodarskog sustava i ekonomske politike. Hrvatska je imala sve elemente uređenog sustava intelektualnog i industrijskog vlasništva što je rezultiralo u razvojnim jezgrama poduzeća sa značajnijom kapitalizacijom izvora i prostora do danas. Hrvatska je imala i Zakon o patentima još u 1895. godini.

Proglašenjem RH kao samostalne države s članstvom u UN, stvorili smo sve uvjete za uspostavu nacionalnog sustava intelektualnog vlasništva koji se brine o zaštiti rezultata intelektualnih i industrijskih postignuća. Utemeljen je i Državni zavod za intelektualno vlasništvo RH nadležan za industrijsko vlasništvo, autorska i srodna prava kao izvorište i ishodište znanja i tehnologija za potrebe restrukturiranja hrvatskog gospodarstva. Državni zavod za intelektualno vlasništvo RH već sad raspolaže s oko 4 milijuna patenata za buduću proizvodnju. Bez pravilnog korištenja ovoga fonda znanja nepojmljivo je razmišljati o restrukturiranju hrvatskog gospodarstva. Za sada je hrvatsko gospodarstvo, poduzetništvo poljoprivredne i industrijske proizvodnje, neprimjereno udaljeno od upotrebe ovih znanja. Nedostaje nam čak i edukacija korisnika, poduzetnika i menagera, tehnološkog fonda s kojim raspolažemo u smislu Međunarodne klasifikacije, standardizacije i certifikacije proizvoda i usluga tj. Međunarodne klasifikacije patenata, žigova, modela i

uzoraka. Potrebna nam je afirmacija, a ne destrukcija razvojnih potencijala i intelektualnog vlasništva jer bez toga neće biti ni proizvodno-tehnološkog restrukturiranja hrvatskog gospodarstva. Potrebna nam je afirmacija a ne destrukcija stvaralačke inteligencije i intelektualne komunikacije s Europom i svijetom jer bez toga nema pravilne integracije u europske i svjetske institucije.

Intelektualno, posebno industrijsko vlasništvo pohranjeno u Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo, sadrži buduće proizvodne mogućnosti za RH, proizvodno-tehnološku snagu restrukturiranja hrvatskoga gospodarstva, tehnološku moć i sposobnost poduzetničke strukture koja se s usitnjavanjem i razbijanjem poduzeća sve više udaljava od tih proizvodnih mogućnosti, od sposobnosti korištenja tih tehnologija.

Potreban je dijalog, komunikacija i programirana suradnja Hrvatske udruge poduzetnika s Državnim zavodom za intelektualno vlasništvo. Mi moramo osvijestiti tržišnu važnost i vrijednost intelektualnog vlasništva u cilju pravilnog i bržeg restrukturiranja hrvatskog gospodarstva. To je snaga i moć bržeg privrednog rasta i snažnijih privrednih kretanja koja proizlaze iz stvaralačke inteligencije, stvaralačkog djelovanja hrvatskog razvojnog potencijala, a ne samo kretanja koja se događaju s naslova kupoprodaje tuđih dobara koja se višestruko posreduju. Ovi intelektualni i razvojni potencijali su nezaobilazni u strategiji restrukturiranja hrvatskog gospodarstva. Implementacija tuđih znanja i tehnologije te domaćih, mora dati rezultate u restrukturiranju hrvatskog gospodarstva. Ponuda je snažna, ali nema korisnika ovih fondova znanja za buduću proizvodnju. Bez implementacije novih tehnoloških dostignuća nema poželjne restrukturacije, standardizacije, normizacije, ni certifikacije domaće proizvodnje, za potrebe domaće i strane visokocertificirane potrošnje. To se odnosi i na problem više produktivnosti rada, konkurentnosti i efikasnosti domaće proizvodnje, pa i kad je u pitanju ekvivalentnija razmjena

roba, usluga i kapitala sa svijetom, još manje je moguća bolja trgovačka i platna bilanca RH u razmjenskim odnosima sa svijetom.

- D. Treći važan element u koncepciji rekonstitucije hrvatskoga društva i restrukturiranja hrvatskoga gospodarstva je koncepcija diplomatskih odnosa RH sa susjednim državama, s Europom i svijetom u skladu s izvođenjem nacionaliteta u internacionalitet, u svijet interesa i svijet država, u skladu s društveno odabranim ciljevima na bliži, srednji i daljnji rok. Izvođenje nacionaliteta u internacionalitet u europske i svjetske integracije traži jasnu koncepciju razvoja RH, u unutarnjim i međunarodnim odnosima. Diplomatski odnosi Republike Hrvatske sa svijetom su vrlo važan element u koncepciji rekonstitucije hrvatskoga društva. Oni pitaju i traže odgovor na pitanje tko i kako predstavlja interese RH u i sa svijetom, svijetom interesa i svijetom država, a tko i kako predstavlja svijet interesa i svijet država sa i u RH. Diplomatski odnosi RH sa svijetom interesa i svijetom država su derivacija koncepcije, političkog i ekonomskog razvitka Hrvatske. Oni su u funkciji izvođenja nacionaliteta u internacionalitet, zašto moraju biti pripremljeni. To od nas traži diferenciranu svijest i visoku razinu sociologije kulture, sociologije politike, sociologije prava i sociologije međunarodnih odnosa.

Isto tako, uz te i takve naše pretenzije, da se ojačamo, da nastanemo i da razvijemo svoj nacionalni i socijalni život, pomoću Europe i svijeta, moramo respektirati i interese okruženja i njegov rast i razvoj s uvođenjem interesa svijeta i Europe u naš prirodni kao proizvodni prostor. Znači, moramo znati razvijati odnose suradnje sa svima koji zastupaju i predstavljaju svijet interesa i svijet država u RH. Na ta pitanja treba davati odgovore (koncepcija, strategija i organizacija diplomatskih odnosa) koji proizlaze iz koncepcije razvoja političkih i gospodarskih odnosa sa svijetom.

E. Nacionalna, socijalna i obrambena sigurnost RH i društva u svijetu interesa i svijetu država (novo poimanje suvereniteta) je četvrti važan element koncepcije rekonstitucije hrvatskoga društva. Nacionalna, socijalna i obrambena sigurnost ne mogu počivati na vojsci i policiji ma kako snažne i vojno opremljene bile. Ove su paradigme derivacija političke, ekonomske i diplomatske koncepcije, strategije i sustava ako su ovi podsustavi unutar sebe i između sebe konzistentni u ciljevima i konsekventni u praksi.

Ekonomski suverenitet je stvarni suverenitet svakog pojedinca, društva i države. To vrijedi za RH. Zašto? Zato što RH nije suverena zato što je postala subjekt međunarodnih političkih odnosa. Ona svoju suverenost izvodi iz ravnopravnih međunarodnih partnerskih i ekvivalentnih međunarodnih razmjenskih odnosa. Obrambena sigurnost jest derivacija političke, ekonomske i diplomatske komponente globalne koncepcije.

U svim slučajevima gdje se očituju propusti nedjelotvornih političkih, gospodarskih i diplomatskih odnosa pojedine zemlje sa svijetom, tamo se pridaje pretjerano značenje nacionalnoj i obrambenoj sigurnosti s oslanjanjem na vojsku i policiju. Ta isključivost oslanjanja nacionalne i obrambene sigurnosti na vojsku i policiju traži pretjerana i neopravdana izdvajanja sredstava stanovništva tj. državnog proračuna u vojno-industrijski kompleks i zapostavljanje civilnoga života. Takvo poimanje nacionalne i obrambene sigurnosti proizvodi nekontrolirano jačanje vojne i policijske strukture u svakom društvu. Fizička moć tih struktura i instrumenata prisile zakonito se odvaja i od političke i društvene strukture s ciljem postavljanja svoje nadmoći nad politikom i nad društvom. Ona postaje oblik i izvor kontrole nad društvom, suprotno od onoga što vojska i policija trebaju biti u jednom društvu koje teži k civilnom i demokratskom karakteru.

3. USTAV RH KAO VRIJEDNOSNO SOCIJALNI AKT DRUŠTVA

Ustav RH ne može biti samo vrijednosno politički akt društva, sredstvo političke borbe. On je vrijednosno socijalni akt ili bi trebao bit. Ustav kao vrijednosno politički akt je pod stalnim pritiscima za promjenom od strane odnosa snaga koji vode političku borbu za vlast. Ustavno pravo na samoorganizaciju naroda u ovom nama pripadajućem prirodnom kao proizvodnom prostoru treba da proizlazi iz vrijednosne koncepcije i vrijednosne orijentacije društva u kojoj je utvrđen, kodificiran princip prava na dostojanstven život i rad u skladu s raspoloživim uvjetima i potencijalnim mogućnostima društva.

Napušten je princip kodifikacije prava iz rada i rezultata rada. Kodificiran je princip prava iz privatnog vlasništva. Ustavi u svijetu država se sve više udaljavaju od kodifikacije principa prava na dostojanstven život.

Uređivanje socijalnih odnosa, u hrvatskom društvu, zajednici i državi po kriteriju kodifikacije principa prava iz privatnog vlasništva 1991. godine proizvelo je lom socijalnog stanja, ali i sukob unutar nacionalnih odnosa s dosadašnjim načinom života. Godine 1946. većina je razvlastila manjinu s činom podržavljenja, nacionalizacije privatnog vlasništva bez naknade, do danas. Rasplet toga čina tek danas traži uvjete pravične nadoknade ili povrata. Godine 1991. manjina je ušla u proces razvlašćivanja većine. Borba koja se vodi za prisvajanje državnih industrijskih poduzeća se nastavlja s borbom za privatizaciju javnih poduzeća, banaka i financijskog servisa. Sve veći broj zaposlenih ljudi se razvlašćuje od sredstava za rad. Socijalni sukob unutar nacije se neće moći izbjeći ako zaposleni i nezaposleni ne budu imali pravo na ostvarivanje stečenih prava iz rada, kao što ga danas ostvaruju oni kojima je to pravo oduzeto 1946. godine.

Uređivanje socijalnih odnosa s jasnim vrijednosnim sadržajem je prvi naš problem koji moramo postaviti i riješiti. To traži odnose suradnje na

zajedničkoj stvari, a ne sukob. Odrednice vrijednosnog sadržaja su vrijednosna koncepcija i vrijednosna orijentacija društva u smislu prevladavanja antropocentričnog sustava vrijednosti i ponašanja društva u skladu s biocentričnim sustavom vrijednosti.

Usvajanje vrijednosnog sadržaja na demokratskoj osnovici traži odluku Državnog Sabora, jer se radi o izboru razvojnih ciljeva i vrijednosne koncepcije na demokratskoj osnovi. Iza tako usvojene koncepcije razvoja društva i zajednice mora stajati potencijalna demografija zajednice sa svim izvorima s raspoloživošću i uređenosti prirodnog prostora tj. ukupna sinergija društva. Tu i takvu koncepciju konsekventno slijedi strategija ostvarivanja društveno odabranih ciljeva. Znači strategija je određena koncepcijom.

Mi nemamo koncepcije razvoja života RH do danas. Pokušaji i nastojanja da se izradi i osmisli strategija razvoja u bezkonceptijskom stanju su besmisleni. Zato nam je nužna koncepcija rekonstitucije društva da bi se moglo raspravljati o strategiji kao načinu ostvarivanja društveno odabranih ciljeva. Tamo gdje nema jasne filozofije razvoja, globalne razvojne koncepcije, tamo nije moguća ni rasprava o strategiji, još manje poželjno usmjeravanje sinergije društva. Strategija ostvarivanja ciljeva ne postoji, ako oni nisu konceptijski postavljeni. Strategija se ne piše. To je živa disciplina, stroga disciplina, dijalektička disciplina. To je naš temeljni problem.

Globalna razvojna koncepcija društva i strategija određuju ustavnu organizaciju - Ustav RH kao vrijednosno socijalni akt (politički, ekonomski i pravni). On je sredstvo i kriterij ponašanja svih njenih članova i subjekata. Ustav RH kao vrijednosno socijalni akt društva se ne može mijenjati pod pritiskom odnosa snaga već u onim slučajevima kada vrijednosni sadržaj naraste i traži promjenu okvira djelovanja, kada okvir organizacije društva postaje tijesan i koči razvoj sadržaja.

Tamo gdje se radi o bezkonceptijskom stanju, gdje su ciljevi vladajućih struktura nametnuti društvu, tamo je Ustav reduciran na vrijednosno politički akt, pa je i zakonodavni sustav u funkciji interesa vladajuće strukture, u funkciji projekta vladanja. Takav Ustav ne sadrži ciljeve razvoja.

Koncepcija razvoja društva, vrijednosni sadržaj Ustava je motor društvenih i privrednih kretanja što traži pravilno gospodarenje s resursima, radom, kapitalom, dobrima itd. To je ono što pita za restrukturiranje, tehnološko-teničko osposobljavanje društva za proizvodnju kulturne i materijalne osnovice i sebe za opstanak i razvoj. Samo snaga samorazvoja pokreće društvo naprijed, ako društvo zna kuda. Razvoja hrvatskoga društva nema izvan njega samoga, iz njegovih razvojnih potencijala. To za nas umjesto nas neće učiniti netko drugi, ni IMF, ni IBRD, ni IFC, pa ni multinacionalne kompanije. Razvoj ne dolazi izvan nas samih. Snaga razvoja proizlazi iz vrijednosnog sadržaja Ustava RH, a ne iz njegovog okvira, posebno ne ako toga sadržaja nema u sebi.

3.1. Zakonodavni sustav RH

Zakonodavni sustav RH se izvodi iz političkog i gospodarskog sustava RH, a ne iz srednjoeuropskog prava. Tu istinitost kao intersubjektivnu vrijednost moramo razumjeti i respektirati. Ona mora stajati u temelju ustrojavanja zakonodavnog sustava Hrvatske.

Koncepcija, strategija i ustavna organizacija određuju zakonodavni sustav u cilju postmoderne kapitalizacije povijesnog prostora Hrvatske. To će bit dug i mukotrpan proces. To je svrha i smisao materijalizacije društveno odabranih ciljeva i društvenih kretanja koji zahtijevaju materijalizaciju odnosa u stvarnosti. Za to nam je potreban opći građanski zakonik kao temeljni zakonik nacionalne države i građansko pravnog društva. U njemu je sadržana kodifikacija principa prava iz privatnog vlasništva i privatno vlasnički odnos.

U slučajevima tj. socijalnim okolnostima gdje zakonodavnopравни sustav nema funkciju tj. svrhu uređivanja socijalnih odnosa, već funkciju vladanja umjesto funkcije razvoja života, on nije niti može biti kriterij ni sredstvo ponašanja građana ni socijalnih subjekata. U svim okolnostima disfunkcije Ustava i zakonodavnopравnog sustava stvara se paralelizam uvođenja neformalnog političko-policijskog sustava vladanja. To su zakonito represivni sustavi.

Od 1991. godine do danas zakonodavnopравни sustav RH proizveo je oko 60 000 pravnih normi sa stalnim procesuiranjem novih. Od toga broja oko 20 000 pravnih normi su Uredbe Vlade RH sa snagom zakonskog važenja. To upozorava da izvršna vlast sve dublje osvaja prostor zakonodavne vlasti, posebno pomoću Uredbi i napatuka. To proizlazi iz nužnosti i pritiska da se rješavaju ekonomski i socijalni problemi koji se ne mogu više odgađati, ali dugoročno nije održivo.

3.2. Gospodarski sustav RH i ekonomska politika

Ekonomske odnose su naročit tip odnosa čija priroda traži dugoročnu pravnu uređenost. Mi nemamo gospodarskog sustava u tom smislu. Zakon o trgovačkim društvima ne može imati, ni važenje, ni značenje tamo gdje nema Općeg građanskog zakonika. U skladu s Općim građanskim zakonikom potrebno je izraditi Trgovački zakonik. Sve dotle dok ga ne budemo imali Zakon o trgovačkim društvima bit će neprimjereno nematerijalan i nedjelotvoran.

Neuređenost ekonomskih odnosa vodi u sukob građane, zaposlenike, ekonomske i socijalne subjekte u kojem nitko nikoga ne respektira u smislu izvršavanja materijalnih obveza. Posljedica takvoga stanja je i visok unutarnji dug.

Problem restrukturiranja hrvatskog gospodarstva spominje se samo u kontekstu privatizacije što je neprihvatljivo jer se radi o daleko dubljem

i složenijem procesu promjena od privatizacije na dosadašnji način. Restrukturiranje hrvatskog gospodarstva je čin koji treba odgovoriti da li se mi možemo osposobiti za prakticiranje kapital-odnosa unutar hrvatskog društva i sa svijetom, na koji način, s kakvom tehnološko-teničkom osnovicom proizvodnje, kako dugo itd. U tom procesu treba se očitovati društvena sposobnost, a ne samo poduzetnička odgovornost u smislu afirmacije ili kompromitacije hrvatskoga gospodarstva i društva, prakticiranja kapital odnosa, tržišno gospodarenje izvorima, dobrima i kapitalom.

Restrukturiranje hrvatskog gospodarstva pretpostavlja koncepciju rekonstitucije društva, ustavne organizacije i zakonodavnopravnog sustava koji će urediti ekonomske odnose i odrediti dugoročno njihovo ostvarivanje u smislu materijalizacije društveno odabраних ciljeva. Znači, restrukturiranje hrvatskog gospodarstva je zapravo sposobnost za materijalizaciju koncepcije i strategije razvoja društva.

To je čin društvene sposobnosti za proizvodnju života iz sebe pomoću potencijalne demografije, osposobljenosti radnog stvaralačkog bića društva, pripremljenost gospodarskih i socijalnih subjekata. Ovo tim više što se zna da nema automatizma kapitalizma i da je to vrlo strog i nemilosrdan socijalni odnos.

Zadatak izgradnje i ostvarivanja novoga socijalnog odnosa, kapital-odnosa, vrlo egzaktnog konkretnog odnosa, nije samo obveza vlasnika, poduzetnika, managera i zaposlenika, već zadaća cijelog društva, razine opće i funkcionalne pismenosti koji zahtijeva kapital-odnos: Državnog Sabora, Vlade RH, Sudstva RH, NBH, poslovnih banaka, kulturnih političkih, gospodarskih, pravnih i socijalnih te nevladinih organizacija. Intervenirajuća varijabla u prakticiranju novoga socijalnog odnosa, kapital-odnosa, nije makroekonomska politika, već znanost, obrazovanje, kultura i informacije za potrebe više razine svijesti društva. Znači, radi se o diferenciranoj svijesti i koherenciji svijesti naroda, posebno vodećih struktura sposobnih za upravljanje društvenim i državnim poslovima.

Međutim, ako se itko treba zalagati za rekonstituciju hrvatskoga društva i države onda bi to trebale biti institucije makroekonomske politike. Sav teret beskonceptijskog kretanja društva upućuje i traži rješenja upravo od tih institucija. Pri tome, ekonomska politika ne može, niti treba zamijeniti gospodarski sustav, još manje može zamijeniti sustav socijalnih odnosa. Ona je samo spoj gospodarskog sustava s raspoloživim izvorima i mogućnostima u praksi.

Sve dok to ne shvatimo i ne uvažimo mi ne možemo govoriti o razvoju, još manje da možemo govoriti o hominizaciji i demokratizaciji odnosa u društvu. Svako nasilno rješavanje odnosa u društvu povećava tenziju u socijalnim odnosima.

To povećava egzistencijalni strah stanovništva, zaposlenih i nezaposlenih zbog gubitka radne tj. socijalne sigurnosti, mladima zamagljuje budućnost, a umirovljenicima ionako oskudnu socijalnu sigurnost. To nam razara sposobnost za stvaranje kulturne i materijalne osnovice života i uvlači nas u prešutno sve nepovoljnije zaduživanje u inozemstvu i sve nepovoljnije koncesioniranje stranih subjekata u našem prostoru. To nam reducira slobodu biranja i izbora uvjeta života i rada. U tim okolnostima raste nezaposlenost zaposlenih, raste podzaposlenost domaćih razvojnih potencijala, a s njom i neizvjesnost života i rada svih građana.

Pad zaposlenosti razvojnih potencijala u društvu povećava vanjsku neravnotežu što proziva psihologiju pomoći, podređenost, gubitak nacionalnog dohotka. U perspektivi to može rezultirati marginalizacijom hrvatskoga društva i države, što bi nas pozicioniralo u funkciju submisije na periferiji kapitalističkog načina proizvodnje.

Odgadañje koncepcije rekonstitucije društva odgađa suočavanje s tehnološko-tehničkim restrukturiranjem hrvatskoga gospodarstva. Privatizacije javnih poduzeća, poslovnih banaka i financijskog servisa se na smije i ne može poistovjećivati s restrukturiranjem i s tržišnim

privređivanjem. To su samo važne predradnje društva, ali ne i restrukturiranja. Makroekonomska politika mora tumačiti razliku tih procesa i obrazlagati složenost restrukturiranja.

3.2.1. Makroekonomska politika i privredna kretanja

Beskonceptijsko kretanje društva, zakonito proizvodi beskonceptijsko ponašanje ekonomskih subjekata, rasipanje umjesto pravilnog gospodarenja oskudnim resursima. To proizvodi surovu borbu u preraspodjeli državnog kapitala umjesto stvaranja novih vrijednosti u čemu institucije makroekonomske politike pokušavaju arbitrirati, ali sa sve manje uspjeha.

Makroekonomska politika mora stvarati uvjete za tehnološko-tehničke promjene u strukturi hrvatskog gospodarstva u smislu pomjeranja, prevladavanja klasičnog industrijskog načina proizvodnje u pravcu postindustrijskog načina proizvodnje, informacijskog društva. Te promjene i takva kretanja proizlaze iz veće stvaralačke sposobnosti ekonomskih subjekata, a ne iz političke preraspodjele zatečenog.

Privredna kretanja što ih proizvodi represivnost makroekonomske politike očituju se kao sve manje poželjna za život naroda. Radi se o sve većoj nezaposlenosti, podzaposlenosti razvojnih potencijala destrukciji intelektualnih i stvaralačkih napora. Takva represivnost proizvodi sukob u zajednici i državi, po vertikali i horizontali zbog prenaplašene borbe za preraspodjelom, za vlasništvom još neprivatiziranog.

Ekonomski subjekti poljoprivredne i industrijske proizvodnje traže da Vlada preferira, proizvodno tehnološko restrukturiranje hrvatskog gospodarstva tj. stvaranje novih vrijednosti, ali u tome teško uspijevaju. Izvršna i monetarna vlast pokušavaju udovoljiti onima koji su najugroženiji, koji su pred stečajem, kroz sanaciju čime se postiže podržavljenje, a ne privatizacija kroz sanaciju.

Stvarna društvena i privredna kretanja u bezkonceptijskom stanju društva i bez obzira na mjere makroekonomske politike, nemaju poželjan ishod. Privredna kretanja ne očitavaju postmodernu kapitalizaciju povijesnog prostora hrvatskoga naroda jer su ta kretanja dominantno posljedica preraspodjeljivanja društvenog proizvoda, nacionalnog i raspoloživog.

Nekonzistentnost u ciljevima kretanja društva uzrok je svim drugim nekonzistentnostima u sustavu socijalnih odnosa pa i u makroekonomskoj politici. To povećava utrošak nacionalne i socijalne sinergije u sukobu za preraspodjeljivanje umjesto za stvaranje novih vrijednosti. U takvim uvjetima, intervencije ekonomske politike sve su manje učinkovite jer suština problema nije u nedostatku novca, već u nemogućnosti ostvarivanja restrukturiranja hrvatskog gospodarstva u smislu kapitalizacije oskudne i skupe domaće i inozemne akumulacije

Cilj društvenih promjena vlasničkih odnosa je bio i ostaje kapitalizacija. Ne može biti zdrav bankarski sustav na bolesnom gospodarstvu jer bolesno gospodarstvo troši akumulaciju za sanaciju, a ne kroz kapitalizaciju. Ta odgovornost za privatizaciju privatnog i javnog kapitala stoji i u znanosti, u obrazovanju, u kulturi itd. Ovdje se misli na društvenu produktivnost rada i kapitala, na društvenu efikasnost a ne samo na poduzetnička upravljanja izvorima i sredstvima za rad. Ovdje se misli i na standardizaciju, normizaciju, certifikaciju društvene proizvodnje i društvene potrošnje.

Prepuštanje ishoda društvenih i gospodarskih kretanja ekonomskom voluntarizmu uvijek ima visoku cijenu hazardiranja. Taj hazard nema cijene niti je društvo može plaćati tako visoko bez poželjnog i poznatog ishoda za društvo.

Za izvjesniju budućnost traži se viša razina svijesti, viša razina psihofizičkog, životnog napora. To od nas traži da na samom početku ustrojavanja socijalnoga odnosa obuzdamo osobni i nacionalni

egocentrizam, da sačuvamo i razvijamo odnose suradnje, a ublažimo pristranost i opčinjenost jastvom, a obuzdavamo megalopsihiju i pohlepu, da obuzdamo psihologiju pomoći, najamnu psihologiju i najamnu ekonomiju jer to obuzdavanje sprječava najamnu politiku.

Egomanija i megalopsihija jačaju pohlepu pojedinaca i gospodarskih subjekata što raspiruje brojne zahtjeve za pomoć ekonomske politike u kojoj se misli izvršiti obračun nacionalnog i socijalnog razračunavanja kroz preraspodjeljivanje. Makroekonomska politika ne smije biti u funkciji jačanja pohlepe pojedinaca i pojedinih društvenih stratuma. Ona mora biti oblik promocije i afirmacije stvaralačkog djelovanja pojedinaca i gospodarskih subjekata, potpora stvaralačkoj inteligenciji. O tome ne smijemo imati zakašnjelu spoznaju i zakašnjelu svijest.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Ekonomska politika ne može zamijeniti koncepciju razvoja, izbor društvenih ciljeva, na bliži, srednji i dulji rok. Ona se brine o materijalizaciji gospodarskog sustava u praksi života s raspoloživim sredstvima. Biranje i izbor razvojnih ciljeva je stvar, rezultat, posljedica konstitucijske neminovnosti društva. Svaki izbor je rješenje za probleme u kojima se zatiče pojedinac i društvo u datom vremenu i prostoru. Za to je ekonomska politika ta koja mora znati rješavati probleme materijalizacije izabranih društvenih i gospodarskih ciljeva. Istina, to je vrlo teško, složeno i odgovorno jer se rješenja materijalizacije ciljeva naknadno iskazuju ili pokazuju kao "amputacija" drugih možda boljih mogućnosti. Zato ekonomska politika ne smije jer ne može na sebe uzet svu društvenu odgovornost za materijalizaciju društveno izabranih ili društvu nametnutih ciljeva. Ona je odgovorna za traženje uvjeta u smislu odabiranja mogućnosti za njihovu materijalizaciju.

Društva i države koja su ustrojile svoj način bitka dominantno na dužničko vjerovničkim odnosima su zakonito u krizi zbog nedostatka

akumulacije. To povećava socijalnu i gospodarsku tjeskobu, život stanovništva i gospodarskih subjekata koji se okreću k državi koja drži monopol nad zaduživanjem u inozemstvu. Ta društva i države koje su ustrojile način svoga bitka na dužničko-vjerovničkim odnosima moraju znati da na taj način ne mogu biti slobodna i demokratska društva. Njima je sloboda i demokracija zadata načinom njihovog bitka, uvjetovanjima centara moći u zemlji i inozemstvu jer se nalaze pod kontrolom pravila kapitala i centara moći.

Hrvatsko gospodarstvo mora razumjeti stvarnost kapitala, mora se učiti prakticirati kapital-odnos, jer je to kapitalna stvarnost za naše društvo i njegovu budućnost. Kapital odnos je jedina objektivna prisila za kapitalizaciju raspoloživih sredstava, pa ona s naslova pravne sigurnosti istih ne mora biti represivna, već sustavski regulativna u ostvarivanju međudnosa u lancu ostvarivanja kapital-odnosa tj. kapitalizacije. U društvenoj produktivnosti i efikasnosti nacionalne ekonomije sudjeluje cijelo društvo kroz međudgovornost kako u plasmanu tako i u povratu kapitala. To traži visoku razinu odnosa suradnje u procesu kapitalizacije.

Znači, nije toliki problem pravne sigurnosti u pravnoj prisili koliko je problem u osposobljavanju sudionika za ekonomiku kapitala o čemu se kod nas vrlo malo uči na sistematski način pa i egzaktno, bilo u institucionalnom, bilo u izvaninstitucionalnom učenju. Taj odnos ne trpi ovu količinu političkog i ekonomskog voluntarizma s kojom smo mi ušli u praksu kapital-odnosa. Kapital odnos traži odgovornost od svih društvenih i državnih institucija, te od gospodarskih subjekata i banaka. To posebno važi za suodgovornost države u postprivatizaciji javnih poduzeća i poslovnih banaka na razini društvene i povijesne odgovornosti kapitalizacije povijesnog prostora Hrvatske

Zaključno, apodiktički vrijednosni sud kao složeni vrijednosni sud o koncepciji rekonstitucije hrvatskoga društva i gospodarstva mora respektirati:

- a) orijentaciju društva i gospodarstva na tip građanskog pravnog društva i tržišno privređivanje što pretpostavlja stvaranje infrastrukture tržišnih institucija, umjesto etatističkih,
- b) društvenu i državnu potporu toj i takvoj orijentaciji koja će beskonceptijsko kretanje društva usmjeravati u pravcu stvaranja jasne koncepcije razvoja i kretanja društva a time i gospodarstva.

U takvim uvjetima, država neće biti teret i ograničenje na tom putu kretanja društva, već potpora, bit će u funkciji materijalizacije toga kretanja, a ne u funkciji destrukcije. U raspodjeli nacionalnog, društvenog proizvoda ostvarenog po kriteriju kapital odnosa, država ne smije biti preskupa, sa brojnim i skupim aparatom koji će puno koštati u strukturi cijene onoga što stvaramo, proizvodimo, niti će pretjerano uzimati sustavom državnih nameta, carina, poreza, u C_2 tj. u kapitaliziranoj cijeni. To važi za sve sudionike u kapital-odnosu da se ne povećavaju troškovi društva i države kroz C_3 i C_4 . To se odnosi na intenzitet rasta socijalne patologije, patologije živoga svijeta pa i na klimatske promjene koje nas neće i ne mogu mimoći. Tu cijenu mora platiti i hrvatsko društvo ma od kuda uzroci patologije živoga svijeta došli.

Nemamo mogućnosti da se država i njene institucije isključe iz ekonomije kapital-odnosa, iz društvenog troška bez obzira na njen doprinos. Isključivanjem države iz kapital-odnosa zakonito bi došlo do asimilacije ili integracije naših gospodarskih i bankarskih poduzeća s vanjskim centrima moći, u njihovu državu. Društveni trošak države u cijeni društvenog proizvoda treba biti što niži kako bi postigli višu društvenu produktivnost rada i bolju efikasnost upravljanja društvenim sredstvima za proizvodnju, veću konkurentnu sposobnost na inozemnim tržištima i ekvivalentnije razmjenske odnose.

Ulazak u kapital-odnos s ovim stupnjem nepripremljenosti društva i njegovih subjekata zasigurno će rezultirati s visokom cijenom društvenog

koštanja i društvenog žrtvovanja jer tu cijenu tek treba platiti. Istina o tome smo trebali misliti daleko ranije, za to se pripremiti, čime bi cijena društvenog koštanja bila niža.

KORIŠTENA LITERATURA:

Anton Grizald: Međunarodna sigurnost - teorijsko-institucionalni okvir, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 1998.

Europa "2000": perspektive za razvoj prostora, Zajedničke smjernice razvoja Europske unije.

Godišnje izvješće, Annual Report 1997, 1996, 1995, 1994 i 1993, Republika Hrvatska; Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 1998. godine.

Hrvatska - Prilozi za strategiju razvoja, HAZU - 1991.godine.

I. Hrvatski geografski kongres - Geografija u funkciji razvoja RH, Zagreb, listopad 1995. godine.

Hrvatska - zadanosti i usmjeravanja, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1991.

Iz analitičke perspektive ogledi i filozofiji, znanosti i politici, Zagreb, sociološko društvo Hrvatske 1991. godine.

Kulić, S. : Kritičko teorijski osvrt na nove političke i ekonomske strukture Europe IP "Revijalna izdanja", Zagreb, 1992.

Kulić, S.: Statigija nasilja kao strategija razvoja, "Naprijed", Zagreb, 1996. godine.

Kulić, S.: Dijalog o nacizmu i globalizaciji, "Adamić", Rijeka, 1998. godine.

Kulić, S.: Headquarten of Globalization and Abuse of Power in Times of Peace, Fall Plenary Session and General Assembly of European Academy of Sciences and art; Salzburg - Ljubljana, November 7th 1998.

Magdalenić, Ivan: Hrvatsko radništvo i socijalna pravda; SS Sindikata Hrvatske - Friedrich Ebert Stiftung - Zagreb 1998.

Millennium Rendezvous With Future; Edited by Carlos Hernander, and Rashmi i Mayur, International Institute for Sustainable Future Mumbai, India 1998.

Nacionalno izvješće RH za svjetski summit o društvenom razvoju, Nacionalni odbor za pripremu Svjetskog summita o društvenom razvoju, Zagreb, srpanj, 1994.

Nacionalni program demografskog razvitka RH, Ministarstva obnove i razvitka, Zagreb, svibanj 1995.

Očekivani utjecaj pridruženog članstva u EU na gospodarske Cost-Benefit analize, Redakcijska skupina (ured. Gorazd Nikić i drugi), Zagreb, lipanj 1998.

Osnovne smjernice republičkog gospodarstva, Sabor RH, prosinac 1990.godine, Zagreb.

Od GEE do sebičnog gena, Zbornik radova: Prijevod: Rajka Rusan.

Prostorni plan RH, "NN"-br. 12, Zagreb, ožujak 1989, Urbanistički institut Hrvatske, Zagreb, 1988.

Privredna kretanja i ekonomska politika, 1997. i 1998. godine.

Političke stranke u RH; HIDRA br. 3/1997., Zagreb., prosinac, 1997.

Rashmi Mayur: Earth, Man and Futures For the renaissance Men and Women of the new millennium; Ed.by Rashmi Mayur, IISF, Mumbai, India, 1998.

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, srpanj 1997. Ministarstvo prostornog uređenja; graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno uređenje, Zagreb

Strategija prometnog uređenja RH Studija o pristupnim osnovama za prijem RH u svjetsku trgovinsku organizaciju - WTO; EIZ, veljača 1995. godine

Smjernice i mjere gospodarske politike za poticanje razvitka industrije u RH, Pristupne osnove - EIZ, veljača, 1998. godine.

Strategija razvitka hrvatske poljoprivrede, rujan, 1995. godine.

Ustav RH "NN" br. 56. Zagreb, 22.12.1990.